

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio Prima. De existentiâ, & numero Processionum Divinarum ad intra.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

tates causæ, v. g. Dei in creatura; siquidem cum medium imperfectum non contineat in se omnes formalitates termini, non potest omnes illas distinctè manifestare.

298. Advertes secundò, si una res ita habet connexionem necessariam cum entitate adæquatā alterius, ut magis determinatè, & directè aliquam ejus formalitatem respiciat, posse, comprehensivè cognita, ducere in cognitionem illius formalitatis, & non aliarum. Patet in Leone, licet enim habeat connexionem cum tota omnipotentia, si tamen comprehensivè cognoscatur, ducet in cognitionem omnipotentia: solum secundum formalitatem illius productivam, quam magis determinatè respicit, & non secundum formalitatem hominis, &c. His positis: sit:

299. Conclusio 7. Ex triplici Unione Hypostaticā ad tres Divinas Personas comprehensivè cognitā potest distinctè, & evidenter cognosci dari Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum: Filium esse productum à Patre, & Spiritum Sanctum productum à Patre, & à Filio: non tamen non dari alias Personas præter istas: neque primam esse improductam: neque tertiam non producere: neque istas tres esse identificatas cum eadem Naturā. Probatur primò ex dictis, quia hujusmodi Uniones habent determinatam connexionem cum illis formalitatibus, quas determinatè respiciunt, non tamen cum istis, ut consideranti patebit; ergo &c.

300. Probatur secundò à simili, quia licet creaturæ dicant ordinem ad Deum, qui est Trinus, tamen cum respectu productionis creaturarum per accidens sit, quod sit Trinus, necessarium non est, quod comprehensā creaturā, in illa cognoscatur Deus esse Trinus, sed esse Omnipotens, secundum quam formalitatem solum respicitur à creatura determinatè, & directè; producit enim ut Omnipotens, & non ut Trinus; sed sicut Trinitas habet se concomitanter, & veluti per accidens ad productionem creaturæ, ita concomitanter, & veluti per accidens se habent respectu unionum improducibilis primæ Personæ, identificabilitas cum natura, sicque de aliis; ergo &c.

301. Dices: Hujusmodi Uniones solum respicerent Personas ut incommunicabiles ulteriori termino, & non sub ratione Patris, Filii, & Spiritus Sancti; ergo ex earum cognitione comprehensiva non cognosceretur evidenter dari Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum. Respondeo negando antecedens; tales enim uniones formaliter respicerent Personam Patris sub ratione Paternitatis, & Filii Filiationis, sicque de Spiritu Sancto; siquidem per has rationes specificarentur, & ab illis sumerent suam differentiam specificam; sicque cognitio illas comprehendens, etiam ipsas Personas quā tales attingeret.

302. Hinc colliges primò ex comprehensione harum trium Unionum ad tres Divinas Personas non posse cognosci mysterium Trinitatis quoad quidditatem adæquatam. Probatur, quia quidditas adæquata hujus mysterii non consistit in eo tantum, quod sint tres Personæ Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, quod Filius producat à Patre, & Spiritus Sanctus ab utroque; sed etiam quod non sint plures, quā tres, quod sint realiter distinctæ inter se, identificatæ cum eadem natura, quod prima producat, & non producat, quod secunda producat, & producat, quod tertia non producat, & producat; sed hæc omnia non cognoscuntur ex comprehensione illarum Unionum; licet enim per impossibile omnes has formalitates

non haberent, adhuc eodem modo illas Uniones terminarent; ergo &c.

Colliges secundò ex comprehensione Unionis Hypostaticæ, quæ de facto datur ad Personam Filii, posse cognosci Personam Patris, non tamen Spiritus Sancti. Probatur, quia cognosceretur Filius ut Filius; sed Filius ut Filius determinatè, & expressè dicit Patrem; & non ita expressè dicit Spiritum Sanctum, quiddid sit implicite, & secundariò; ergo ex comprehensione Unionis ad Filium potest cognosci Persona Patris, & non Spiritus Sancti.

Dices: Ex Visione beatā, quæ de facto datur cognoscitur adæquata quidditas Trinitatis; ergo etiam sic cognoscitur ex Unione Hypostatica, quæ de facto datur. Respondeo dato antecedente, negando consequentiam; diversa ratio est, quia Visio beatā, utpote actus intentionalis, repræsentat clarè & expressè omnes formalitates mysterii, sicque ex illa poterit cognosci ejus quidditas adæquata: at verò Unio, cum sit actus physicus terminatus solum ad Personam Filii secundum formalitatem Filiationis, solum illam quasi repræsentat, & in illius tantum cognitionem ducet. Confirmatur primò, quia ex triplici unione ad tres Personas non cognoscitur Trinitatis quidditas adæquata, ut diximus; ergo à fortiori non cognoscitur ex unica unione ad Personam Filii. Secundò, quia illa Visio beatā repræsentans totam Omnipotentiam, etiam si cognoscatur, non ducet in cognitionem omnium eminentiarum, cum tamen sint idem cum ipsa Omnipotentia; ergo à fortiori unio terminata ad solam Personam Filii, etiam si cognoscatur, non ducet in cognitionem aliarum Personarum, quæ realiter à Filiatione distinguuntur.

DISPUTATIO II. De Processionibus Divinis.

SECTIO I.

De existentia, & numero Processionum Divinarum ad intra.

UM ex Fide constat, ut infra dicemus, secundam, & tertiam Personam non esse improductas, necessariò fatendum est dari in Divinis emanationes, sive processionem, sive originem, sive productiones, sive actus notionales; omnia enim hæc nomina idem habent significatum, & pro eodem sæpè sumuntur; sicque eadem est doctrina de emanationibus, ac de processionibus, sicque de aliis; ideoque his nominibus promiscuè aliquando utemur. Non procedit hic quæstio de emanationibus ad extra; siquidem ex fide, & naturali ratione constat, ut alibi jam probavimus, creaturas omnes à Deo procedere per veras productiones transeuntes. Non procedit etiam de immanentibus etiam ad intra absolute; siquidem pro ut sic aliquæ sunt materiales, quales repe-

riuntur in phantasia, aliisque potentiis corporeis, quæ tamen non reperiuntur in Deo, cum sit ens spirituale. Procedit igitur questio de productionibus, sive processionibus *ad intra* spiritualibus, vitalibus, & immanentibus, Hoc posito.

2. Difficultas 1. Utrum in Deo ponenda sit realis processio *ad intra*? Affirmative: Est de fide. Ita D. Thom. hic q. 27. art. 1. Magist. in 1. di. 13. P. Soar. lib. 1. cap. 4. num. 19. P. Valent. 1. p. d. 2. q. 1. punct. 1. §. 27. P. Granad. tract. 2. d. 1. P. Tanner. 1. p. d. 4. q. 2. dub. 1. n. 4. P. Preposit. 1. p. q. 27. a. 1. P. Martinon. d. 24. n. 1. P. Vag. 1. p. q. 27. art. 1. P. Arrub. d. 95. cap. 2. P. Arriaga d. 44. sect. 1. & alii. Probatur primò ex Scriptura Joan. 8. *Ego ex Deo processi, & veni.* Et Eccles. 24. 5. *Ego ex ore Altissimi prodivi.* Et Joan. 15. 26. *Paracletus, qui à Patre procedit.* Secundò, ex definitione Ecclesiæ, tùm in Concil. Nicæno. Constantinopol. 1. tùm ex utroque Symbolo, ubi Filius dicitur, *Deus de Deo, lumen de lumine, genitus, &c.* & Spiritus Sanctus: *Qui ex Patre, Filioq. procedit.* Tertiò ex Sanctis Patribus D. Hilari. lib. 4. de Trinit. & lib. de Synodis explicat. 4. D. Athan. contr. Gregales Sabel. D. Fulgent. lib. ad Object. Ariaror. & aliis doctentibus, unam tantum in Deo esse Personam improductam, reliquas verò productas, quod sine productionibus, sive processionibus stare non potest; ergo &c.

3. Probatur quartò rationibus: Prima, quia ubi datur produciens, & productum, necessariò datur productio, & processio; sed in Deo datur Persona produciens, & producta; ergo datur productio, & processio. Secunda, quia in Deo dantur tres Personæ realiter distinctæ, ut est de fide, & supra probavimus; sed in Deo nulla datur distinctio realis, nisi fundetur in origine, & processione reali; ergo &c. Tertia, quia processio realis nullam arguit imperfectionem, imò maximam fecunditatem Naturæ, quæ est perfectio. sed in Deo datur omnis perfectio, quæ imperfectionem non arguit; ergo &c. Quarta, quia in Deo dantur tres Personæ, ergo necessariò debet una ab alia procedere; alioqui non apparet ratio, cur plures non admitantur; siquidem in iis, quæ sunt improducta, aut absque ordine procedunt, quivis numerus est per accidens, ut cernitur in effectibus ab eadem causa procedentibus. Quinta, quia nomina Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, quibus in Scripturis significantur Personæ Divinæ, satis indicant processionem; ergo &c. Sexta, quia natura rationalis intelligendo, & amando producit aliquid intra se per actiones immanentes; sed Deus intelligit, & amat; ergo producit etiam aliquid *ad intra*, quod stare non potest sine processionibus.

4. Contra hanc fidei veritatem stant Hæretici, præsertim asserentes non dari realem multiplici- tatem Personarum divinarum quales sunt Sabeliani, Ariani, atque Judæi, contra quos jam supra d. 1. à n. 102. Obijciunt 1. Multa sunt in Scriptura, quæ non possunt de Deo dici, nisi metaphoricè, ut est illud Psal. 109. *Ex utero ante luciferum genuit e.* Et illud Ecclesiast. 2. *Ego ex ore Altissimi prodivi;* cum enim Deus nō sit corporeus, non habet neque uterum, neque verum os, sicque debent de eo intelligi metaphoricè; ergo idem dicendum de aliis supra citatis. Respondeo primò optimam Scripturarum interpretationem esse solam Ecclesiam Dei, quæ ob Spiritus Sancti assentiam errare non potest; illa autem in omnibus Conciliis, & Symbolis Fidei de vera, & reali processione loca illa intelligit.

Tom. 1.

Respondeo secundò, divinam Scripturam deberi interpretari in proprio; & rigoroso sensu; quando ex opposito non obstat eadem Fides; aut sequitur manifesta implicatio; Fides autem, & ratio convincit, Deum non esse corporeum, neque habere proprium os, & uterum: at verò eadem Fides docet, dari in Deo processionem reales; & præterea ex aliis principiis de fide per evidentiam ostenditur, aliter esse non posse, ut ex dicendis constabit; sicque in vero, & proprio sensu accipienda sunt citata loca.

Obijciunt 2. Omnis processio est motus; sed in divinis non est motus; ergo neque processio. Respondeo processionem ex sua primava impositione significare quidem motum progressivum animalium: ex usu tamen, & communi Scholasticorum acceptione extendi ad significandam quamlibet emanationem unius ab alio, ut à principio: licet igitur in Deo non detur motus localis, cum sit Imensus; neque mutatio, cum sit immutabilis, datur tamen emanatio, sive processio, quæ non recurrit cum motu, latius enim patet processio, quàm motus.

Obijciunt 3. Processio propriè dicta importat egressum extra principium, à quo progreditur; sed nihil divinum potest egredi extra Deum; ergo in Deo non datur processio. Respondeo majorem esse veram de processione transeunte; non autem immanente, quales sunt processionem divinæ, ut infra dicemus.

Obijciunt 4. Quidquid procedit, est diversum ab eo, à quo procedit, sive à suo principio; alioqui idem posset à se ipso procedere; sed in Deo non potest esse diversitas, cum sit summa unitas; ergo neque processio. Respondeo id, quod procedit in creatis, esse diversum à suo principio, quia ob suam limitationem accipit naturam diversam: at verò in divinis, cum ob infinitatem communicetur eadem numero Natura divina, id, quod procedit, non potest esse diversum in Natura, licet tale sit in Persona.

Obijciunt 5. Quilibet Persona divina, cum sit Deus, est perfectissimè ens à se, & primum principium; sed ens à se, sive primum principium non potest habere principium, & ab alio procedere; alioqui jam non esset à se, neque primum principium; ergo &c. Respondeo distinguendo minorem: non potest habere principium *ad extra* à quo accipiat naturam diversam; concedo minorem: *ad intra* ejusdem individua naturæ; nego minorem. Et ratio diversa est, quia ens à se formaliter solum excludit causalitatem; non autem processionem in eadem natura; nam cum processionem divinæ tam necessariæ sint in Deo, atque est ipse Deus, cum ratione procedendi in diversitate Personæ stat eadem divinitas communicata, & idem perfectissimè primum principium *ad extra*.

Obijciunt 6. Si in Deo daretur processio unius Personæ ab alia, Persona produciens esset causa Personæ productæ; sed in divinis non est admittenda ratio causæ, cum non sit admittenda causalitas, sive dependentia; ergo &c. Respondeo negando majorem; causa enim communiter definitur: *Principium per se influens esse in aliud*: ubi particula *aliud* in genere neutro significat diversitatem in natura: Persona autem produciens in divinis non influit diversam Naturam in Personam productam, sed eandem communicat; ideoque licet Pater dicatur *alius* à Filio, & Filius *alius* à Patre, & Spiritu Sancto, quatenus *alius* in masculinis supponit pro Persona, quæ sunt diversæ: non ta-

D d d 2

men

men possunt dici aliud, & aliud, & aliud, quia aliud supponit pro Natura, quæ est eadem.

II. Instabis: Si idem se ipsum divinitus reproducat, erit vera causa, saltem instrumentalis sui ipsius; & tamen non producit diversam naturam; ergo hoc non requiritur ad rationem causæ. Respondeo primò cum *P. Arriaga d. 44. sect. 1. subsect. 3. n. 17.* in definitione causæ ponendam esse particulam *influentem esse in naturam*, nè definitio causæ competat Personis divinis *ad intra*; tunc enim instrumentum se ipsum reproducens habet rationem causæ, quia influit in naturam, licet non diversam; non ita verò Persona producat, quia in Naturam non influit. Cum tamen hoc sit contra definitionem causæ communiter ab omnibus Philosophis receptam.

12. Respondeo secundò, particulam *in aliud* aut habere eundem sensum, quem *P. Arriaga* intendit; aut comparari in proposito eventu ad agens principale, & adæquatè sumptum; cum autem idem non possit se ipsum reproducere, ut causa principalis, & adæquata, sed simul cum Deo elevante, & conflatum ex Deo, & instrumento sit diversum ab effectu reproducto, bene sequitur influere esse in aliud secundum naturam à se diversam, & in illo habere locum communis definitionis causæ, non ita verò in Deo. Respondeo tertio, supponi falsum, posse idem se ipsum divinitus reproducere, prout diximus in *Phys. tract. 2. d. 4. n. 57.* sicque corrumpit argumentum.

13. Obijciunt 7. Si aliqua processio admitteretur in Deo, aliqua in Deo daretur imperfectio; siquidem id, à quo aliquid procedit, caret perfectione ejus, quod ab ipso procedit; sed in Deo nulla est admittenda imperfectio; ergo neque processio. Respondeo cum *P. Valent. d. 2. q. 1. punct. 1. § 18.* negando majorem, & ejus probationem si sermo sit in divinis; nam cum Natura divina sit eadem in producente, & producto, & hæc aut formaliter, aut eminenter contineat omnem perfectionem, nihil est in producto, quod non sit in producente, aut formaliter, aut eminenter, sicque nulla caret perfectione.

14. Difficultas 2. Utrum ex principiis fidei per evidentem consequentiam ostendatur vera processio in divinis? Affirmativè. Ita cum *D. Thom.* communis Theologorum Sententia. Probatur primò, quia de Fide est, Verbum divinum esse verè Filium Æterni Patris, & Patrem esse verè Patrem; sed Filius non est, nisi per generationem, quæ est vera, & realis processio, ut per se notum est; ergo sequitur in divinis esse veram, & realem processionem.

15. Probatur secundò, quia de fide est, dari in Deo plures Personas realiter distinctas; sed in Deo non potest dari distinctio realis, nisi ubi datur oppositio; distinctio autem realis, & oppositio non potest esse in divinis absque processione, ut constat ex eadem Fide apud Concilia, & Sanctos Patres constanter asserentes in divinis omnia esse unum, ubi non obstat Relationis, & processionis oppositio; ergo &c.

16. Probatur tertio, quia si in Deo essent plures Personæ, (ut ex Fide sunt,) absque reali processione unius ab alia, aut tales Personæ essent absolutæ: aut una absoluta, & altera Relativa: aut utraque Relativa: Non primum, nam quidquid est absolutum in Deo, cum non dicat oppositionem, est perfectio simpliciter, sicque communicabilis: alioquin aliqua perfectio absoluta esset in una Persona, quæ non esset in alia, quod non est dicendum:

Non secundum, alioquin quæ esset absoluta non distingueretur realiter à Relativa; neque enim in divinis sic distinguuntur absoluta, & relativa, cum illa sint communicabilia. Non tertium, aut enim tales Relationes absque processione fundarentur in unitate, aut in mensura, aut in mensurato; hæc autem non possunt esse in Deo, tum propter suam infinitatem; tum quia supponunt, & non faciunt distinctionem; ergo sola manet Relatio originis, quæ non supponit, sed facit distinctionem ob formalem oppositionem.

Difficultas 3. Utrum Processiones divinæ dicendæ sint rigorosæ actiones, & passiones. Negative. Ita *D. Thom. 1. q. 41. art. 1. ad argum. P. Sola lib. 1. cap. 8. n. 5.* & alii. Probatur, quia actio, & passio rigorosæ semper dicunt dependentiam unius ab alio tanquam à causa sive efficiente, sive materiali; sed in Deo *ad intra* nulla est admittenda ratio dependentiæ, & causalitatis, neque efficientis, neque materialis; ergo neque ratio actionis, & passionis rigorosæ; licet tales dici possint lato modo per similitudinem, & demptis imperfectionibus, prout sunt viæ, & formales productiones habentes se ex parte principii producentis, & ex parte termini producti.

Oppones 1. Processiones divinæ aliæ dicuntur activæ, & aliæ passivæ; ergo videntur coincidere cum actione, & passione. Respondeo negando consequentiam: solum enim dicuntur activæ, & passivæ lato modo, & ad distinguendam emanationem, quæ manet in producente ab illa, quæ datur in Persona producta; & non ad significandam dependentiam, aut causalitatem, quam dicunt actio, & passio rigorosæ, & solum datur in creatis, non autem in divinis; alioquin sicut in creatis actio identificatur cum termino producto, ita emanatio activa identificaretur cum Persona producta.

Oppones 2. Deus producat actus essentialis intelligendi, & amandi, id efficit per rigorosas actiones virtuales; ergo producat Personam realiter distinctas, id efficit per actiones rigorosas reales. Respondeo negando antecedens: Deus enim producat actus essentialis, (dato quod à potētis distinguatur quoad nos cum fundamento) per quasdam emanationes virtuales, quæ etiam lato modo possunt dici actiones virtuales, demptis imperfectionibus dependentiæ, & causalitatis; quod etiam cum proportionem dicimus de actionibus Notionalibus realibus; sicque nihil contra nos.

Hinc colliges primò, processionem divinam non posse dici causalitatem, sicut neque dependentiam, quidquid in contrarium sentiat *P. Arriaga d. 44. sect. 1. subsect. 3. n. 17.* siquidem conceptus dependentiæ de se dicit defectibilitatem rei dependentis, in Deo autem non est admittenda defectibilitas, sicque in divinis procedere unam Personam ab alia potius dicit necessitatem producentis, & producti, quam indigentiam, aut defectibilitatem; quo sensu etiam Deus habet necessitatem essendi, quia non potest esse sine se ipso. Secundò, processionem divinam posse dici Origines, tam activas, quam passivas: item productiones; quasi actiones, & passionem; vias, & emanationes; actus notionales, per quos scilicet Personæ distinguuntur; processionem Filii appellari distinctionem, & processionem Spiritus Sancti Spirationem, ut tenet communis Theologorum sensus.